

Lokalredaktion

Nørregade 11-19 · 3700 Rønne
redaktion@bornholmstidende.dk

Peter Tiemroth 5644 6201

Redigering & layout:
Holger Larsen
5690 3042

ALLINGE-GUDHJEM

Fartforsøg i Bølshavn

Som et forsøg for at nedbringe hastigheden gennem Bølshavn, har Bornholms Regionskommunes Teknik & Miljø aftalt med Borgerforeningen i Bølshavn og Bornholms Politi at etablere en såkaldt »2 minus 1 vej« gennem hele Bølshavn.

Formålet med ændringen af vejen ud over en reduktion af hastigheden er at forbedre vejforholdene og give mere plads for de lette trafikanter. Samtidig sænkes hastigheden fra nuværende 50 km/t til 40 km/t.

– En 2 minus 1 vej hedder det, fordi en vej har

normalt to vejbaner, en for hver kørselsretning, og her fjernes en vejbane. Vejbanen indsnævres til en vejbane i midten med brede røde kantbaner i begge vejsider, som benyttes af cyklister og gående, forklarer Robert Kure fra regionskommunen.

– Herved skal bilerne i begge retninger deles om en vejbane og holde sig inden for de afmærkede stiplede linjer. Ved modkørende trafik overskrides de stiplede linjer, og bilerne holder sig bagved eventuelle cyklister.

Der skal etableres en »2 minus 1 vej« gennem hele Bølshavn. Ill.: Teknik & Miljø

To jubilæer på Helligdommen

På onsdag 3. juli er det 20 år siden, at Bornholms Kunstmuseum slog dørene op på Helligdommen og skiftede de gamle malerisale på museet i Sankt Mortens Gade i Rønne ud med de nybyggede lokaliteter, hvor Hotel Helligdommen tidligere residerede.

Den begivenhed mener kunstmuseet, at man skal fejre, og derfor byder man hele onsdagen alle gæsterne på lækker fødselsdagsslagkage, og om eftermiddagen vil museumsdirektør Lars Kærulf Møller fortælle, hvordan han oplevede den i samtiden ganske spektakulære strid om museet. Først betimeligheden i at bygge et nyt museum. Og dernæst diskussioner omkring beliggenheden.

I museets biograf kan publikum i øvrigt denne dag se to programmer, som Vita Lund og Jens Højmark lavede for TV2/Bornholm om museets tilblivelse, og senere kan man høre kammerkoret Hymia fylde museet med lyd.

Museet vil også gerne fejre Lars Hansen, som blev født den 25. juli 1813 og altså ville kunne fejre 200 års fødselsdag i år. Man fejrer både ham og museet med en ophængning af et af museets allerførste værker, som kun meget sjældent vises, nemlig det store blomsterbillede malet i 1835 af C.D. Fritsch, en af Lars Hansens læremestre og oprindelig givet til Lars Hansens af kunstneren selv.

Scenen til teaterforestillingen »Pelle Erobreren« på Frilandsmuseet kan næppe være mere bornholmsk, idet den udgøres af Damaskegård (billedet herover) fra Melsted.

Foto fra teaterforestillingen på Frilandsmuseet: Jakob Boserup / Nationalmuseet

Bornholm i Pelles barndomsår:

Musikscenen er Damaskegård

MELSTED

Af Peter Tiemroth

Frem til 26. juli er Bornholm særligt i søgelyset på Frilandsmuseet udenfor København. Ikke alene opføres en musical-udgave af Martin Andersen Nexos verdensberømte klassiker fra 1906 – Pelle Erobreren – om en bornholmsk vogterdrengs barndom. Men selve scenen kan næppe blive mere bornholmsk, idet den udgøres af Damaskegård fra Melsted.

Dramatikeren Bo hr. Hansen har skrevet historien om tilværelsen på den fiktive Stengården – set med Pelleøjne – om til formålet. Asger Bonfils instruerer, og Nikolaj Hess skaber musikken. Medvirkende er Benjamin Boe Rasmussen, Michael Slesbager, Neel Rønholt, Merete Hegner, Martin Fredberg og Anders Aamodt.

To museumsgårde

De autentiske kalisser under åben himmel, udsat for vind og vejr, bidrager i høj grad til at gøre fortidens barske liv på landet med al livets elendighed og dramatik nærværende for publikum. Den grumme historie ligger langt fra nutidens femipædagogik. Og fremstillingen af landproletariatets elendighed og prøvelser sprænger regeringens nye luttidomsdefinition i stumper og stykker.

Damaskegård lå lidt inde i landet ad

Hele to af det beskedne samfunds gamle bøndergårde er endt som museer for dansk landboliv

den markvej, der fører fra strandvejen op gennem Melstedskoven. Den erhvervedes af Frilandsmuseet i 1968 og blevet nedtaget i begyndelsen af 1970'erne, hvorefter den genopførtes og åbnedes for publikum i 1982 – tre år før den nærliggende Melstedgård blev åbnet som oens landbrugsmuseum.

Hermed var det lille fiskerleje Melsted altså kommet i den temmelig enestående situation, at hele to af det beskedne samfunds gamle bøndergårde er endt som museer for dansk landboliv. Begge var hjemmehørende i Østerlars Sogn, og Damaskegårds historie går – ligesom Melstedgårds – helt tilbage til i hvert fald 1500-tallet.

Som det netop også var tilfældet med romanens Stengården, så hørte folkene på Damaskegård oprindeligt til oens elite af gårdmand med store gårde og mange dyr. Men i 1960'erne regnedes gården snarere til de middelstore med godt et halvt hundrede tønder land og marker, der skrånede smukt ned mod Østersøen, fjernet fra verdens tummel og larm.

På Pelles tid

Det usædvanlige navn er der blevet givet meget om blandt de lærde. Nogle har gerne ville knytte forbindelse til de berømte vævede tekstiler. Men mest sandsynligt er, at navnet – som det ikke var usædvanligt – beskriver en karakteristisk naturforekomst omkring gården, som herfter skulle være sammensat af dam og aske – altså en dam omgi-

vet af asketræer. På Frilandsmuseet virker bygningerne store i sammenligning med resten af landets bøndergårde, men proportionerne er ikke usædvanlige for Bornholm. Det nuværende stuehus på Frilandsmuseet stammer formentlig fra 1700-tallet, mens længerne er af forskellig alder. I dag ligger et moderne murstenshus på gårdens gamle plads ovenfor Melsted.

Scenen for Pelle Erobreren kan ikke være mere tidsmæssigt passende, idet Frilandsmuseet netop har søgt at indrette Damaskegård, så den giver et indtryk af livet igennem et årtier fra slutningen af 1700-tallet til begyndelsen af 1800-tallet. Altså præcis på Pelles og Lassefars tid.

Hestekranier

Efter flytningen af gården, fandt museumsfolk under stuehuset et velbevaret lergulv med strosand ovenpå. Og da man gravede for at komme ned til et endnu ældre lag, dukkede midt under stuegulvet et stort hestekranium op. Da fodmuren undersøgte, fandt man endnu et hestekranium. Og efter yderligere gravning fandt man resterne af endnu to hestekranier under en stor bageovn, hvis oprindelse dateres helt tilbage til 1500-årene.

Altså har man gennem flere hundrede år anbragt hestekranier i gulvet for skællige steder i Damaskegårds stue-længe. Men den skik er i øvrigt ikke ualmindelig i Skandinavien, det nordlige Europa og Irland, selvom der blandt forskerne hersker stor uenighed om, hvad hestekranierne skal betyde.

Nogle hævder, at det skete af akustiske grunde. Men mere sandsynligt forekommer det, at der er tale om en ældgammel lykkeketro fra hedensk tid – f.eks. satte mon-

golerne og folkevandringstidens stammer hestehoveder på stager – som stille og roligt har overlevet op igennem århundrederne.

Helligt kød

Også vikingerne begravdes ofte med heste, der ofredes ved gravlægningen. Hesten var hellig – Odins dyr. Og endnu i 17-1800-tallet ofredes man heste ved at jage dyrene ud over såkaldte styrter – stejle skrænter. Heraf kommer måske navnet på Hestestenen på kyststien mellem Gudhjem og Salene.

Hestens kød var offerkødet – blodgildets mad. Hestens styrke kunne bruges til at beskytte mennesker. Og offerdyrenes knogler anbragtes derfor ofte under gulve og stolpehuller. Hestetænder var i øvrigt også heller ikke ualmindelige i vikingernes grave.

Blå mod fluer

På museet er gården bygget i solidt bindingsværk, og den er som i Østjylland og på Fyn opstøt i en farve, sort, og kasket i en anden, her hvid. Væggens tavler er dels udmurede med brændte sten, dels lerklinede.

I udlængerne lægger man særligt mærke til hestestalden. Den er rummelig, og kasket i en fin, lyseblå farve. Den blå farve skulle efter sigende virke afskrækkende på fluer, men den giver også rummet et helt særligt lys. Bønderne satte stor pris på deres heste, og hestestaldene på gamle gårde er tit lidt flottere indrettet end staldpladserne til andre husdyr.

Stuerne er indrettet efter tidens smag og mode. En undtagelse er dog det store gavlværelse, salen. Den er møbleret, som stuerne typisk var det på landet, med seng, dragkister til opbevaring og ekstra stole og borde.

Salen er ikke som de andre rum blev tapetseret eller moderniseret. Den blev brugt til opbevaring til fest og som ligstue. Her lå gårdens døde på lig i kisten i de få dage, der gik mellem dødsfald og begravelse.

Aste veksler

Siden Allinge-Sandvig er blevet bankløs, har mange haft stor glæde af Astes tilbud om at kunne veksle til mønter i Astes turistinformation under Folkemødet.

– Til tider kneb det ligefrem for mig med at følge med. Men det håber vi at kunne gøre bedre fremover, siger turistchefen Susanne Andersen og opfordrer i øvrigt alle medlemmer til at komme forbi turistinformationen og Astes sekretariat i Kirkegade i Allinge for at veksle.

– Og de må også gerne sende turisterne forbi, da vi også gerne veksler valuta til danske kroner, understreger turistchefen.

Garder-marked

Søndag formiddag afvikler Bornholmer Garden og den tilhørende kombinerede forældre- og støtteforening loppemarked, som foregår i »loppehallen« i Østermarie med indkørsel fra Henning Moritzens Alle.

– Der er mulighed for et godt køb – lige fra gammel-dags krøllennåle, glas, porcelæn over pynt og nips i næsten alle afskygninger til julepynt, møbler og meget andet, fortæller Dorit Dahl fra arrangørgruppen.

Bornholms Kunstmuseum fylder 20 år

Onsdag den 3. juli 2013 er det 20 år siden Bornholms Kunstmuseum åbnede dørene. Det skal fejres!

På fødselsdagen byder vi alle museets gæster på gratis slagkage i museumscaféen!

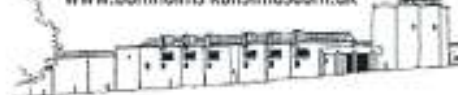
Klokken 14. fortæller museumsdirektør Lars Kærulf Møller om hvordan han oplevede »kæmpen« for et nyt kunstmuseum.

Klokken 15.00 synger kammerkoret HYMNNA.

Museumsbiografen viser film om museets tilblivelse.

Se mere information om museet og vores aktuelle udstillinger på:

www.bornholms-kunstmuseum.dk

Damaskegård lå i nærheden af Melstedgård, der i 1985 åbnede som Bornholms landbrugsmuseum i 1985. Arkivfoto: Allan Rieck